

1917. AASTA KUNDAS

aasta aprillist. Nagu selgub Kunda esindaja sõnavõttus VSDTP Põhja-Balti organisatsiooni esimesel pleenumil 11. mail, oli tsemenditootjaist soovinud parteisse astuda juba 610 inimest, seega enamik töolistest.

Bolševikest juhitud Töölisanemate Nõukogu organiseeris mitmeid revolutsioonilisi rahvakoosolekuid, pidas visa võitlust tööliste korteritingimuste parandamise eest, saavutas Kunda esimese töölistmaja (tuntud ka Tööliskuuri või Baroboli kuuri nime all) rajamise.

Tsemenditootjate revolutsiooniline meelsus kandus loomulikult ka Kunda lähemasse ümbrusse. Kui 3. septembril 1917 toimusid Kunda Malla vallanõukogu valimised, võitis kindlalt nimekiri nr. 1, milles olid tööliste ja väikekohapidajate kandidaadid. Tööraha esindajaid valiti vallanõukogusse 20, pere-meeste ja kaupmeeste esindajaid vaid 5.

Oktoobrirevolutsiooni päevil arenesid sündmused Kundas eriti tormiliselt. Tehases oli parajasti päevakorral 150 tööliste vallandamine. Põhjendades seda sammu kivisõevarude lõppemisest tingitud tootmise piiramisega, kavatses vabrikuvalitsus võtta vallandatavate nimekirja muidugi kõige aktiivsemad, revolutsioonilise meelsusega silma paistnud töölised.

Töölisanemate Nõukogu vabrikuvalitsuse otsusega ei nõustunud 24. oktoobril kutsus ta inimesed üldkoosolekule, kus nõukogu seisukoht leidis üldist toetust.

Sellele vaatamata esitas tehase juhtkond 26. oktoobril vallandamisele tulevate tööliste nimekirja Töölisanemate Nõukogule. See oli juba aeg, millal Petrogradis oli tööraha revolutsioon võitnud. Teated sealsetest sündmustest jõudsid peagi ka Kundas. Nüüd haaras rahvas initsiatiivi kogu tehase elu juhtimises enda kätte.

27. oktoobril kogunesid töölised kontori juurde, kus nõudsid juhtkonna esindajate ilmumist koosolekule. Koosolek peeti Tööliskuuris. Sinna läinud pearaamatupidajale, keemikule ja insenerile teatati, et vabrikuvalitsuse otsus inimeste vallandamisest tunnistatakse kehtetuks, kõik jäävad tehasesse alles. Et aga tööpoolest tehase alakoormuse tingimuses neil päevil kõigile tööd ei oleks jätkunud, otsustati mõne aja pärast asi lahendada viiepäevase töönädala kehtestamisega.

Nii korraldasid tsemenditootjad revolutsioonipäevil ise oma elu ja tööd. Tehase juhtkond oli sunnitud järele andma ja tööliste võimu tunnistama.

4. novembril valiti Kunda Sõja-revolutsioonikomitee, moodustati punakaardisalk ja tribunal. Punakaarti astus ligi 100 meest. See oli Kunda oludes juba küllalt suur relvastatud jõud. Ja nagu teada, olid just Kunda punakaartilased koos Aseri meestega need, kes kukutasid kodanliku maakonna valitsuse ja kehtestasid nõukogude võimu ka Virumaa pealinnas Rakveres.

O. KIRSS

Märkus: Kuupäevad on toodud vana kalendri järgi.